

Reisebrev fra vår 3. delegasjonsreise til Krim

Av Mette Rosenlund - nestleder i foreningen Folkediplomati Norge

Dette var min 6. reise til Krim, der 3 av turene har vært delegasjonsreiser. Jeg har sett med egne øyne, gjentatte ganger, utviklingen som skjer der. Nye veier, ny flyplass, nye bygninger og mer trafikk etter at de åpnet Kerch-broen. Det skjer og har skjedd mye positivt på Krim og en får et innrykk av at optimismen for fremtiden blant beboere på Krim, er økende. Det gjenstår mye, men de klarer seg bra og mange bedre enn før, på tross av sanksjonene. Da er det frustrerende å reise hjem og se at vi fremdeles sitter fast i 2014. Journalister reiser ikke dit lenger og noen bruker fremdeles film og bilder av bevæpnede soldater på gaten fra 2014 når de skriver om Krim. Det gjør at mange fremdeles tror det er urolig og farlig på Krim. Artikkene om oss i norsk media har alle hatt en mer eller mindre negativ tone og ikke noen av journalistene har vært virkelig interessert i å skrive om den positive utviklingen vi ser, eller om det befolkningen ønsker. Noen er kun opptatt av om vi vet at vi blir utnyttet i russisk propaganda og hvor mye av utgiftene blir sponset av russiske myndigheter. Virkeligheten på Krim kommer ikke ut i media, de tier om det, det er informasjonsblokkade mellom oss. Det er dette som gjør at vi reiser igjen og igjen og lar andre folk med samme interesse for Krim reise sammen med oss, i håp om at dette deles i nettverk og aviser slik at flere og flere får riktig informasjon. Når ikke de med makt samarbeider, så motiveres vi til «folk til folk»- samarbeid.

Fra 29.09 til 06.10 reiste Folkediplomati Norge igjen til Krim, tilsammen 9 norske statsborgere mellom 41 og 84 år, ikke alle var medlemmer av foreningen. Dette var 3. gang vi reiste som delegasjon til Krimhalvøya, invitert av russiske myndigheter.

Like etter ankomst på den nye flyplassen i Simferopol, kjørte vi til en restaurant der vi spiste frokost. Derifra gikk turen videre til en Vikingpark der vi fikk omvising og en historisk gjennomgang av vikingenes reiser og opphold på Krim for mer enn 1000 år siden. På hotellet i Jalta, med utsikt over Svartehavet, hadde vi resten av dagen tid til å slappe av og bade i havet.

Neste morgen besøkte vi ungdomsleiren Artek som ligger ca. 20 min fra Jalta. Direktøren for den internasjonale avdelingen, Nina Lazareva, fortalte om Artek sine mål for fremtiden. Det var 3000 ungdommer der da vi var der, og i år var det 17 barn fra Norge på sommerkurs i 3 uker. Vi fikk lunsj i den store kantinen og la merke til at maten til barna inneholdt ganske mye grønnsaker og frukt, så det var tydelig at sunn mat var prioritert. 50 % av alle lærerne ved Artek er under 30 år. Artek legger vekt på at lærerne ikke er der lenger enn maks 10 år før de blir byttet ut, fordi hverdagene for en lærer der er ganske slitsom. Etter tiden på Artek vender disse lærerne tilbake til sine opprinnelige skoler over hele Russland og skal der formidle litt av innholdet og ånden til Artek. Artek ønsker mer samarbeid med skoler, ungdomsforeninger og myndigheter fra flere land for å bringe ungdommer sammen. Senere samme dag besøkte vi huset til Anton Tsjekov i Jalta, omringet av en fantastisk hage med planter fra alle verdensdeler som han planter og pleiet selv.

Tredje dagen på Krim fikk vi møte Dr. Georgy Muradov. Han er visestatsminister på Krim og rådgiver til president Putin i spørsmål som angår Krim. På møtet fikk vi anledning til å stille aktuelle spørsmål rundt utviklingen på Krim, men også om situasjonen for de 8 fiskerne som sitter fast i Kiev etter at båten deres ble stoppet av ukrainske myndigheter i Azovhavet. Muradov delte sitt syn på forholdet mellom vestlige land og Russland, og la ikke skjul på at situasjonen er bekymringsverdig.

Etter en byvandring i Jalta fikk vi samme kveld omvisning på vinfabrikken Massandra nær Jalta. Vinen fra Massandra er kjent for å være relativt søt i forhold til mer vanlige rødviner.

Etter en kort natt kjørte vi fra Jalta til Sevastopol. På veien la vi ned blomster ved krigsminnesmerket på Sapunfjellet. På blomsterkransen vår stod det «Med solidarisk hilsen - Folkediplomati Norge». Mons Lie som var med på denne turen for andre gang, holdt en markering som ble oversatt til russisk. Et stort antall presse fulgte med på denne seremonien.

Etter en spasertur i sentrum av Sevastopol tok vi en båttur i havnen forbi krigsskipene til Svartehavsflåten og gikk deretter til ruinene og museet Khersones, og besøkte St. Vladimirs Katedralen.

Neste morgen reiste vi til landbruksbedriften «Skvortsovo» i nærheten av Simferopol. Direktøren til denne bedriften ble vi kjent med på Jalta Økonomiske Forum tidligere i år. Bedriften er delt inn i flere avdelinger som f.eks. frukt, kjøtt osv. Vi besøkte frukthagen og fikk plukke epler direkte fra trærne. Bedriften har, i forhold til gårdsbruk i Norge, gigantisk størrelse, og 1850 ansatte. Tross denne størrelsen prøver bedriften å unngå bruk av kjemiske produkter. Plantene og frukten blir ikke sprøytet og hadde en fantastisk smak. Frukten fikk vann fra en stor kunstig innsjø de hadde laget, da deres opprinnelige vannkilde er blokkert av Ukraina. Vi fikk omvisning på det nybygde topp moderne lageret. Alt det tekniske utstyret deres er levert av bedrifter fra land i Europa som ikke har sanksjoner mot Krim, og er det mest moderne på markedet innen lagring av frukt.

Før omvisningen var over, ble jeg kjørt til øyelege i Simferopol, pga. økende smerte i et øye jeg hadde operert en uke tidligere. De andre kjørte videre til Bakhchissaray for å se palasset til Kahren og spise lunsj i en krimtatarsk restaurant. På øyeklinikken ble jeg tatt godt imot av øyelegen. I over en time undersøkte hun øyet med ulike instrumenter og behandlet det med laser og antibiotika. I starten var jeg noe skeptisk da jeg hadde problemer med å forklare symptomer og årsaker på engelsk, men ble beroliget med bilder og forklaringer fra øyelegen på litt bedre engelsk. Jeg fikk med meg en grundig epikrise på russisk og medisinske på engelsk. Behandlingen jeg fikk var en gave fra øyeklinikken og Krim til gjesten fra Norge.

Fredag morgen, sjettedagen, besøkte vi minnesmerket til konsentrasjonsleiren «Rød» i Simferopol. Lederen av museet ledet oss rundt til de forskjellige stasjonene og fortalte om historien bak og betydningen av de ulike symbolene og bildene. Minnesmerket er det største av alle for konsentrasjonsleirer i hele Russland.

Fra konsentrasjonsleiren kjørte vi videre til sentrum av Simferopol. Der møtte vi Jury Gempel, leder for komiteen for interetniske forhold. Han tok oss med til Parlamentet, stoppet utenfor og fortalte oss hva som hadde skjedd der i 2014. Han var der selv under hendelsene kunne fortelle oss detaljer fra det som skjedde og hvordan han opplevde situasjonen.

Vi gikk inn i Parlamentet, der vi skulle ha et møte med presidenten av parlamentet, Vladimir Konstantinov, sammen med flere ministre. Vi ga han en oversikt og informasjon om det vi gjør og det vi har planer om i forening Folkediplomati Norge som f.eks. boken som vi skal oversette og foredrag i Oslo. Hendrik Webers planer om å åpne et reisebyrå i Moskva for å unngå sanksjonene og bringe turister til Krim på lovlig vis, ble også presentert. Konstantinov syntes det var en god ide og at dette kunne bidra til å bryte informasjonsblokkaden mot Krimhalvøya.

Avslutningsvis var det en pressekonferanse på Ria Novosti i Simferopol hvor Jury Gempel, Hendrik Weber og Mons Lie svarte på spørsmål fra journalistene angående turen til Krim, deres forventninger og planer fremover. Også vi andre, som bare var publikum, ble spurt av lederen av pressekonferansen, Marina Borodina, hva vi likte best med turen og hva vi ville gjøre mer av på neste tur. Mitt største ønske for neste tur, fortalte jeg, var å få mamma med meg, og vise henne at det ikke er farlig å reise til Krim.

Siste kvelden på Krim var vi invitert til universitetet i Simferopol hvor vi hadde et møte med lærere og studenter. Studentene som i hovedsak var krimtatarer, hadde først fremvisning av både dans, sang og musikk. Deretter hadde vi, studentene og lærerne anledning til å stille hverandre spørsmål. De spurte bla. om arbeidsledighet og muligheter i arbeidslivet og om fritiden til ungdommer i Norge. De fortalte oss om høy arbeidsledighet blant unge på Krim og hvordan sanksjonene hindrer de å reise eller studere i andre land. Det var et sterkt møte og gjorde inntrykk på hele gruppen vår. Sammen med ledelsen av universitetet spiste vi en krimtatarsk avslutningsmiddag før vi kjørte tilbake til hotellet for å pakke til hjemreisen.